

การเรียนรู้อย่างมีความสุข ของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดสงขลา

Leaning happy of teen learners in Songkhla Province

Received : 2019-10-25

Revised : 2019-12-18

Accepted : 2020-03-05

ผู้วิจัย อาภากร ราชสงฆ์¹
กาญจนวนัลย์ ปรีชาสุชาติ²
ภูริทัต สิงหเสม³
สุภาพร ผลบุญ⁴
ณัฐพล บุญทอง⁵

Arphakorn Rachsong¹
Kanjawan Preechasuchart²
Phurithat Singhasem³
Supaporn Phonboon⁴
Natthapol Boonthong⁵

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการเรียนรู้อย่างมีความสุข ของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดสงขลา เป็นบทความวิจัยที่เป็นส่วนหนึ่งในการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดสงขลา ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ปีการศึกษา 2558 ในจังหวัดสงขลา จำนวน 6 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 23,354 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จำนวน 1,064 คน เครื่องมือที่ใช้มีจำนวน 2 ชุด แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดสงขลา ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .93 และแบบสอบถามการเรียนรู้อย่างมีความสุขมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .88

กลุ่มตัวอย่างนักเรียนมีการเรียนรู้อย่างมีความสุข โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.74 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .34 เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านชีวิตที่สมดุล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.95 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .42 รองลงมา คือ ด้านมุ่งมาดและมั่นคง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.79 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .43 ด้านเปิดประตูสู่ธรรมชาติ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.40 ด้านเห็นคุณค่าการเรียนรู้ โดยมีค่าเฉลี่ย

¹ อาจารย์ สาขาวิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Lecture of Program in Educational psychology Faculty Education Thaksin University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.สาขาวิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Assistant Professor Dr. Program in Educational psychology Faculty Education Thaksin University

³ อาจารย์ ดร.สาขาวิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Dr. Program in Educational psychology Faculty Education Thaksin University

⁴ นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม

Human Resources Officer Department of Juvenile iobervation and Protection Ministry of Justice

⁵ นิสิตปริญญาเอกสาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Ph.D. candidate Applied Behavioral Research Srinakarintharavirot University

เท่ากับ 2.66 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45 รวมทั้งด้านความรักและศรัทธา และด้านดำรงไมตรีจิต โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.62 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.44

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดสงขลา มีระดับการเรียนรู้มีความสุขอยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและในทุกด้าน ได้แก่ ด้านความรักและศรัทธา ด้านเห็นคุณค่าการเรียนรู้ ด้านเปิดประตูสู่ธรรมชาติ ด้านมุ่งมั่นและมั่นคง ด้านดำรงไมตรีจิต และด้านชีวิตที่สมดุล แสดงให้เห็นว่านักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดสงขลา มีความรักความศรัทธาต่อการเรียนจึงช่วยให้นักเรียนสนใจบทเรียน สนใจครู การจัดการเรียน การสอนของครูและนักเรียนเกิดขึ้นบนพื้นฐานของความรักและความเข้าใจที่ตรงกัน ให้กำลังใจกัน ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมเรียนรู้ในบทเรียน และเรียนรู้อย่างสนใจ นักเรียนจึงเกิดการเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ ครูอาจช่วยให้นักเรียนมีการเรียนรู้มีความสุขโดยการเปิดโอกาสให้นักเรียนรู้บทเรียนนอกห้องเรียน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีอิสระในการคิดบทเรียนภายใต้ธรรมชาติ เนื่องจากวัยรุ่นจะสามารถเรียนรู้ในสิ่งที่สนใจถึงแม้จะเป็นเรื่องยากหรือซับซ้อน

คำสำคัญ : การเรียนรู้ /ความสุข /นักเรียน/วัยรุ่น

Abstract

This research is about learning happy of teen learners in Songkhla Province. This research article was part of the research on the factors affecting on happy learning of teen learners in Songkhla Province. It was aimed to study the level of happy learning of teen learners in Songkhla Province. The populations were 23,354 Mathayom 1 to 6 students of 6 extra big size secondary schools of 2558 Academic Year in Songkhla Province. The 10,640 samplings were derived from using multi-stage sampling. These were 2 sets of research tools : 1) Questionnaires of personal information and factors affecting happy learning of teen learners in Songkhla Province with .93 reliability and 2) questionnaires of happy learning with .88 reliability.

The overall of learner happy learning was at the most level samplings of 2.74 with .34 standard deviation. When discriminating for each aspect , it was found that every aspect was at the most level :aspect for balancing of life was the highest at 2.95 with .42 Standard deviation aspect for ; determining and stability aspect was at 2.79 with .43 Standard Deviation ; Open the door to nature was at 2.78 with 0.40 Standard Deviation ;aspect for Seeing value of learning was at 2.66 with 0.45 Standard Deviation induding love and faith aspect as well as friendship aspect was at 2.62 with 0.44 Standard Deviation.

The results of the research were found that teen learners in Songkhla Province had the level of happy learning in the most level both in overall aspect and every aspect such as love and faith aspect for seeing value of learning aspect of opening door to nature, determining and stability aspect, friendship aspect and balancing of life. This

showed that teen learners in Songkhla Province have love and faith with learning which made them interested their lessons and teachers. The management of interaction of teacher and student stem from the basis of love and interests, same understanding and exchange. Teacher give learners opportunities to collaborate their learning of the lessons and learning with concentration. Learners got seeing the value of their learning. Teachers may help learners to learn happily by giving them opportunities to learn outside the classrooms which help them to learn independently in naturally thinking of their lessons due to teenagers can learn what interests them even though it is difficult or complicate.

Keywords : Learning/Happiness/Students/Teenage

บทนำ

การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืนจะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศ ที่มีอยู่ให้เข้มแข็งและมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาคน หรือทุนมนุษย์ให้เข้มแข็ง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคนทั้งในเชิงสถาบัน ระบบโครงสร้างของสังคมให้เข้มแข็งสามารถเป็นภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (กระทรวงศึกษาธิการ. 2555 :1)

ในปัจจุบันประเทศไทยใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพจึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อเกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานนักเรียนจะต้องเกิดสิ่งเหล่านี้ คือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และทักษะชีวิตมีสุขภาพการและสุขภาพจิตที่ดี มีสุนทรีย์และรักการออกกำลังกาย มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ยึดมั่นวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 :5)

จากการสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตลอดจนผลการประเมินคุณภาพการศึกษาต่าง ๆ พบว่าผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ผลการทดสอบ PISA ทั้งที่ทางโรงเรียนใช้เวลาจัดการเรียนการสอนมากขึ้น เป็นเวลา 7 หรือ 8 ชั่วโมงต่อวัน เด็กคิดไม่เป็น วิเคราะห์ไม่ได้ ขาดทักษะชีวิต อัดแน่นเนื้อหาวิชาการมากกว่าให้เรียนรู้ด้วยตนเอง นักเรียนมีภาระงาน การบ้านมากเกินไปหรือต้องนำการบ้านไปทำที่บ้าน เด็กมีความเครียดและต้องเรียนพิเศษมาก (กระทรวงศึกษาธิการ. 2558 :1-2)

จากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ จึงเป็นแนวทางดำเนินการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เพื่อต้องการตอบโจทย์ว่าจะต้องทำอะไรให้เด็ก ผู้ปกครองและครูมีความสุขในการเรียนการสอน จากเดิมต้องเลิกเรียน 16.00 น. จะเปลี่ยนเป็นเลิกเรียนในชั้นเรียนเวลา 14.00 น. เพื่อนำเวลา 2 ชั่วโมงนั้นไปจัดกิจกรรมเพิ่มเติมความรู้ให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กมีความสุขกับการเรียนรู้ ไม่มีความเครียด และไม่มีการบ้านเพิ่ม ซึ่งน่าจะทำให้เด็กมีความสุขด้วย (สำนักงานกระทรวงศึกษาธิการ สืบค้นเมื่อ 28 กุมภาพันธ์ 2562 จาก <http://www.woe.go.th>)

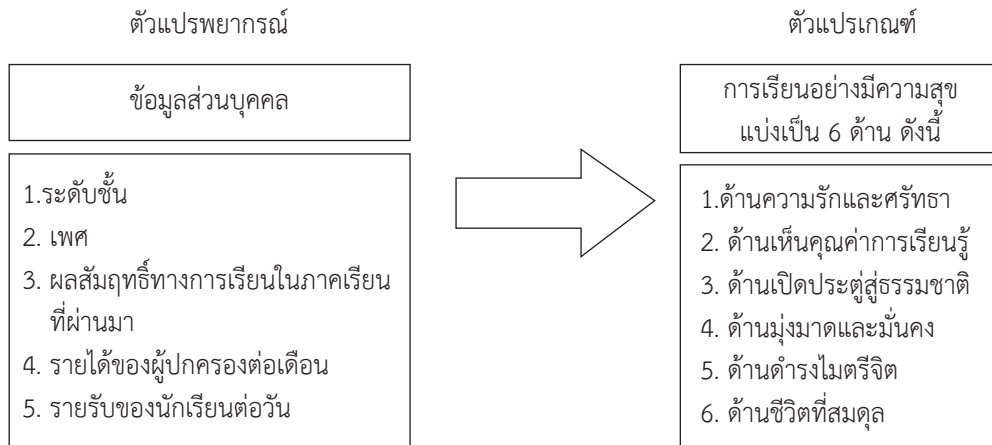
กระทรวงศึกษาธิการจึงได้นำนโยบายเกี่ยวกับการจัดการบริหารจัดการเวลาเรียน การลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ มาสู่การปฏิบัติในโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรม มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ ที่เน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติ และเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น นักเรียนได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพและมีความสุขในการเรียนรู้อย่างแท้จริง โดยมีวัตถุประสงค์หลายประการ ดังนี้ เพื่อขับเคลื่อนการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีทักษะในการคิดวิเคราะห์และได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ ตามความสนใจและความถนัดของนักเรียนแต่ละคน นักเรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ เพื่อให้ให้นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์

พัฒนาตนเองตามความถนัดและความสนใจและมีความสุขกับการเรียนรู้และเพื่อให้พ่อ แม่ ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีความพึงพอใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียนและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2559 :1-2) แต่กระทรวงศึกษาธิการแทบจะไม่ได้กล่าวถึงความสุขของนักเรียน ทำให้เห็นว่านักเรียนต้องเรียนหนักมาก แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลับอยู่ในระดับต่ำ และ (สังคม คุณคนณาการสกุล, 2552, หน้า 1) สถาบันบัณฑิตพัฒน บริหารศาสตร์ (นิด้า) กล่าวว่า พฤติกรรมความเครียด พบว่า นักเรียนมีความรู้สึกล้มเหลว โดย 2 ใน 5 ซึมเศร้าต่อเนื่องทุกวันเป็นสัปดาห์ ยิ่งเรียนสูงยิ่งซึมเศร้ามากขึ้น จะเห็นได้ว่าปัญหาที่กล่าวมาเป็นเพราะผู้เรียนไม่มีความสุข อันเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ของครูที่ไม่ ก่อให้เกิดความสุขในการเรียนของผู้เรียน ดังที่พระธรรมปิฎก ป.อ. ปยุตโต 2547:13 กล่าวว่า ความสุขกับการศึกษาที่ถูกต้องเป็นเรื่องที่ไม่สามารถแยกกันได้ ถ้าไม่สามารถทำให้คนมีความสุข การศึกษาก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ความสุขที่เกิดจากการศึกษา คือการเกิดปัญญาก็จะทำให้เข้าใจ ถึงการเห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ จะเกิดการใฝ่รู้ ในสิ่งต่าง ๆ ซึ่งความใฝ่รู้นี้จะทำให้ตัวเราเกิดความสุขในสิ่งที่ต้องการรู้ ซึ่งส่งผลให้มีชีวิตดีงามและมีคุณค่า

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนให้มากยิ่งขึ้น ค้น ไม่เน้นด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว เพียงเพื่อให้เด็กนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่สูงเท่านั้น แต่ถ้านักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขและมีผลสัมฤทธิ์เป็นที่น่าสนใจ นักเรียนก็จะสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ซึ่งส่งผลให้นักเรียนไทยมีความสุขตามวัยอย่างแท้จริง จึงจะเป็นความสุขของครู ผู้ปกครอง ชุมชนและประเทศชาติ ที่จะมียาวชนที่สามารถอยู่ในสังคมยุคใหม่ได้อย่างมีความสุขต่อไปโดยผู้วิจัยศึกษาจะศึกษานักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เนื่องจากเด็กในวัยนี้อยู่ในช่วง 13-18 ปี อยู่ในขั้นการคิดอย่างมีเหตุผลเชิงนามธรรมซึ่งเป็นปัจจัยที่สร้างโครงสร้างที่เจริญงอกงามทางความคิดของเด็กมาถึงระดับสูงสุด นั่นคือสามารถเกิดการคิดในนามธรรมได้ สามารถประเมินความคิดและความต้องการของตนเองได้ และสามารถบอกได้ว่าสิ่งใดสนองตอบความต้องการของตนเองได้ เพื่อให้รู้ว่าตนเองเรียนรู้ อย่างมีความสุข (พงษ์พันธ์พงษ์โสภา. 2542 :73) และที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษเนื่องจากมีนักเรียนอยู่ร่วมกันตั้งแต่ 2,500 คน ขึ้นไป ทำให้บุคลากรดูแลนักเรียนไม่ทั่วถึง ประกอบกับงบประมาณต่างๆ ที่โรงเรียนได้รับจัดสรรมาไม่เพียงพอในการบริหารจัดการ ประกอบกับจังหวัดสงขลา เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ มีการจัดการเรียนการสอนที่ครบสมบูรณ์จังหวัดหนึ่งในภาคใต้ (พชรพงศ์ ตรีเทพา. 2554 : 110-111) มีกระบวนการพัฒนาศักยภาพนักเรียนเพื่อใช้เป็นตัวกลางเพื่อขับเคลื่อนความเจริญทาง สังคม ทั้งนี้เพื่อให้เด็กนักเรียนมีความงอกงามตามวัย มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมเพื่อพัฒนาตนเอง สังคมและประเทศชาติต่อไป (สายสุตา สุขแสงและคณะ. 2558 :2) และเพื่อใช้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการวางแผนส่งเสริมและคงไว้ซึ่งความสุขในชีวิตของบุคคลในช่วงวัยรุ่นให้ได้อย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาถึง กับเหตุการณ์ที่คับขัน ร้ายแรงได้ (ขวัญจิต มหากิตติคุณและคณะ, 2559 : บทคัดย่อ)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุข ของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดสงขลา ซึ่งจังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดในภาคใต้ การศึกษาข้อมูลความสุขของ นักเรียนวัยรุ่นในพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งบริบทภาคใต้มีความ หลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม จนทำให้บุคคล มีความสุขในชีวิตลดลง ดังนั้นผู้วิจัยจึง สนใจศึกษาระดับความสุขและองค์ประกอบของความสุขในนักเรียน วัยรุ่นเหล่านี้ ซึ่งข้อมูลพื้นฐานที่ได้จะเป็นแนวทางในการค้นหาปัจจัยเกี่ยวกับความสุขของนักเรียนในภาคใต้ ต่อไป และใช้เป็นแนวทางในการให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตเบื้องต้นต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาระดับการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดสงขลา

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนวัยรุ่นจังหวัดสงขลา มีระดับการเรียนรู้ที่มีความสุขในระดับมาก

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัย เพื่อศึกษาระดับการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดสงขลา

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ปีการศึกษา 2559 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดสงขลา จำนวน 23,354 คน ประกอบด้วย 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ โรงเรียนวรรณรีเฉลิม โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย 2 โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัยสมบูรณ์กุลกัลยา และโรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ รวมทั้งสิ้น 23,354 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ปีการศึกษา 2559 ในจังหวัดสงขลา โดยใช้ตารางยามาเน (Yamane) ที่มีค่าความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 จำนวน 1,064 คน (สินธุ์ พันธุ์พินิจ. 2554 : 135) และทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi stage Random Sampling)

เครื่องมือและวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยเครื่องมือการวิจัยจำนวน 2 ชุด ดังนี้

แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลและแบบสอบถามการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดสงขลา

วิธีการสร้างเครื่องมือวิจัย

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล และแบบสอบถามการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดสงขลา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีขั้นตอน ดังนี้

1.1 แบบสอบถามการเรียนรู้อย่างมีความสุข

แบบสอบถามการเรียนรู้อย่างมีความสุข ของจันทรรัตน์ วงศ์อารีสวัสดิ์ (2542 :109-113) ประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ด้าน คือ ด้านความรักความศรัทธา ด้านเห็นคุณค่าการเรียนรู้ ด้านเปิดประตูสู่ธรรมชาติ ด้านความมุ่งมั่นและมั่นคง ด้านดำรงไมตรีจิต และด้านชีวิตที่สมดุล เป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 60 ข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง .20-.87 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .88 และค่าความเชื่อมั่นรายองค์ประกอบ อยู่ระหว่าง .82-.94 โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับนี้ มาใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,063 คน

1.2 นำไปเก็บข้อมูล กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดสงขลา จำนวน 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนมหาชิราวุธ โรงเรียนวรนาธิเฉลิม โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย 2 โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัยสมบูรณ์กุลกันยา และโรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ จำนวน 1,064 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่และร้อยละ
2. การวิเคราะห์ระดับการเรียนรู้อย่างมีความสุข ด้วยค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลโดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย
2. ระดับการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดสงขลา

ตารางที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดสงขลา

ข้อมูลทั่วไป	ความถี่ (n=1,063)	ร้อยละ (%)
ระดับชั้น		
ม.1	180	16.93
ม.2	179	16.84
ม.3	177	16.65
ม.4	173	16.28
ม.5	173	16.28

ตารางที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดสงขลา (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	ความถี่ (n=1,063)	ร้อยละ (%)
ม.6	180	16.93
ไม่ระบุ	1	0.09
รวม	1,063	1.00
เพศ		
ชาย	327	30.76
หญิง	736	69.24
รวม	1,063	100
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาคเรียนที่ผ่านมา		
ต่ำกว่า 2.00	81	7.62
2.00-2.49	162	15.24
2.50-2.99	324	30.48
3.00-3.49	260	24.46
3.50 ขึ้นไป	215	20.23
ไม่ระบุ	21	1.97
รวม	1,063	100
รายได้ของผู้ปกครองต่อเดือน		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	138	12.98
10,001-15,000 บาท	241	22.67
15,001-20,000บาท	154	14.49
20,001-30,000บาท	180	16.95
30,001-40,000บาท	146	13.74
40,001-50,000บาท	82	7.71
ไม่ระบุ	122	11.48
รวม	1,063	100
รายรับของนักเรียนต่อวัน		
0-50 บาท	54	5.08
51-100 บาท	617	58.04
101-150 บาท	257	24.18
151-200 บาท	86	8.09
มากกว่า 200 บาท	30	2.82
ไม่ระบุ	19	1.79
รวม	1,063	100

จากตารางที่ 1 สรุปได้ว่านักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 69.24 กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 มากที่สุด ร้อยละ 16.93 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 2.50-2.99 ร้อยละ 30.48 รองลงมาคือ อยู่ระหว่าง 3.00 -3.49 ร้อยละ 24.46 และ 3.50 ขึ้นไป ร้อยละ 20.23 ตามลำดับ นอกจากนี้รายได้ของผู้ปกครองส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 10,001-15,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 22.67 รองลงมาคือ อยู่ระหว่าง 20,001-30,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 16.93 และอยู่ระหว่าง 15,001-20,000บาทต่อเดือน ร้อยละ 14.49 ตามลำดับ และรายรับของนักเรียน อยู่ระหว่าง 51-100 บาทต่อวัน มากที่สุด ร้อยละ 58.04 รองลงมาคือ อยู่ระหว่าง 101-150 บาทต่อวัน ร้อยละ 24.18 และอยู่ระหว่าง 151-200 บาทต่อวัน ร้อยละ 8.09 ตามลำดับ

ระดับการเรียนรู้มีความสุขของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดสงขลาอยู่ในระดับมากในทุกด้าน ได้แก่ ด้านความรักและศรัทธา ด้านเห็นคุณค่าในการเรียนรู้ ด้านเปิดประตูสู่ธรรมชาติ ด้านมุ่งมั่นและมั่นคง ด้านดำรงไมตรีจิตและด้านชีวิตที่สมดุล

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการเรียนรู้มีความสุขของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดสงขลา

ข้อ	ข้อความ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
	ด้านความรักและศรัทธา	2.62	0.44	มาก
1	การเรียนการสอนมีลำดับขั้น เข้าใจง่าย	2.84	0.69	มาก
2	ข้าพเจ้าได้รับกำลังใจ เช่น ดิชม หรือรางวัล จากการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน	2.71	0.74	มาก
3	บรรยากาศในการเรียนผ่อนคลาย มีความเป็นกันเอง	2.91	0.79	มาก
4	ข้าพเจ้ามีโอกาสและเวลาในการคิดหาคำตอบด้วยตนเอง	2.90	0.71	มาก
5	บทเรียนมีเนื้อหาพอเหมาะไม่ยากเกินที่จะทำความเข้าใจ	2.687	0.77	มาก
6	ข้าพเจ้ารู้สึกสนุกกับการเรียน	2.71	0.80	มาก
7	ข้าพเจ้าชอบนั่งในตำแหน่งที่ไม่อยู่ในสายตาอาจารย์	2.22	1.01	บางส่วน
8	ผู้เรียนทุกคนได้รับการเอาใจใส่และได้รับความสำคัญจากอาจารย์อย่างทั่วถึง	2.72	0.79	มาก
9	ผู้เรียนได้รับการยอมรับและการรับฟังความคิดเห็นจากอาจารย์ทุกครั้ง	2.81	0.74	มาก
10	อาจารย์สามารถสอนเรื่องที่เข้าใจยากให้เข้าใจง่าย	2.68	0.78	มาก
11	อาจารย์มีการใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล	2.22	0.95	บางส่วน
12	ข้าพเจ้ามีความพึงพอใจกับกระบวนการเรียนการสอนที่ได้รับ	2.81	0.76	มาก
13	ข้าพเจ้าไม่ได้รับความสนใจจากอาจารย์	2.02	0.90	บางส่วน
14	ข้าพเจ้ารู้สึกตึงเครียดในการเรียน	2.44	0.89	บางส่วน
	ด้านเห็นคุณค่าการเรียนรู้	2.66	0.45	มาก
1	ข้าพเจ้าสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ได้จริง	3.00	0.72	มาก
2	ความสำเร็จของข้าพเจ้าเกิดจากการเรียนรู้	3.16	0.67	มาก
3	สื่อประกอบการเรียนการสอน น่าสนใจ ขวนติดตาม	2.89	0.74	มาก

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียน
วัยรุ่นในจังหวัดสงขลา (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
4	กระบวนการเรียนการสอน น่าสนใจ ชวนติดตาม	2.76	0.76	มาก
5	ถ้าข้าพเจ้าไม่เข้าเรียนก็ไม่รู้สึกรู้ว่าขาดอะไรไป	2.21	1.03	บางส่วน
6	ข้าพเจ้าสนใจเรียนแม้ไม่มีการสอนเอาเกรด	2.73	0.82	จริงมาก
7	ข้าพเจ้าคิดว่ากิจกรรมในห้องเรียนเป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่าย	2.24	0.88	บางส่วน
8	ข้าพเจ้าคิดว่าสิ่งที่ได้จากการเรียนคุ้มค่ากับเวลาที่ใช้	2.88	0.74	มาก
9	ถ้าข้าพเจ้าไม่เข้าใจเนื้อหาที่เรียน ข้าพเจ้าปล่อยทิ้งไป	2.09	0.86	บางส่วน
	ด้านเปิดประตูสู่ธรรมชาติ	2.78	0.40	มาก
1	ข้าพเจ้าไม่กล้าแสดงความคิดเห็นใด ๆ กลัวถูกตำหนิให้อาย	2.35	0.90	บางส่วน
2	จากการเรียนการสอนข้าพเจ้ารู้สึกสนุกที่ได้ทำกิจกรรมหลากหลาย	2.92	0.78	มาก
3	ข้าพเจ้าไม่ค่อยมีสมาธิจากการเรียนในห้องเรียน	2.29	0.83	บางส่วน
4	การเรียนทำให้ข้าพเจ้ามีความรู้สึกรู้ว่าคนในสังคมมีความแตกต่างกัน	3.00	0.79	มาก
5	การเรียนทำให้ข้าพเจ้าอยากช่วยเหลือคนในสังคมมากขึ้น	3.01	0.75	มาก
6	ข้าพเจ้ามีทั้งส่วนดีส่วนด้อยในตัวเอง	3.31	0.71	มากที่สุด
7	ข้าพเจ้ารู้ว่าตนเองมีคุณค่าต่อผู้อื่น	2.82	0.74	มาก
8	ข้าพเจ้ารู้สึกมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น	2.85	0.77	มาก
9	ข้าพเจ้าชอบให้อาจารย์ชี้แนะ บอกความรู้ให้ทุกอย่าง	2.97	0.78	มาก
10	ข้าพเจ้าไม่ชอบการมอบหมายของอาจารย์ที่ให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง	2.32	0.85	บางส่วน
	ด้านมุ่งมั่นและมั่นคง	2.79	0.43	มาก
1	ข้าพเจ้ากล้าและยอมรับข้อบกพร่องของตนเองและพยายามที่จะปรับปรุงแก้ไข	3.32	0.66	มากที่สุด
2	ข้าพเจ้ามักโทษคนรอบข้างเสมอเมื่อข้าพเจ้าทำผิดพลาด	1.93	0.95	บางส่วน
3	ข้าพเจ้าพร้อมใจข้อบกพร่อง ข้อด้อยของตนเอง	3.28	0.70	มากที่สุด
4	ข้าพเจ้าภูมิใจและไม่คิดว่าตนเองเป็นคนไร้ค่า	3.07	0.76	มาก
5	ข้าพเจ้าสามารถประยุกต์ใช้ประสบการณ์เดิมเข้ากับบทเรียนได้	3.04	0.75	มาก
6	ข้าพเจ้าไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้	2.02	0.90	บางส่วน
7	ข้าพเจ้าเชื่อว่าตนเองมีความสามารถที่จะเรียนได้ดี	2.99	0.74	มาก
8	ข้าพเจ้าเชื่อมั่นในเหตุผลของตนเองอย่างยิ่ง	2.91	0.74	มาก
9	ข้าพเจ้าทบทวนสิ่งที่ได้เรียนและค้นคว้าเพิ่มเติมอยู่เสมอ	2.61	0.78	มาก
	ด้านดำรงไมตรีจิต	2.62	0.44	มาก
1	ข้าพเจ้าต้องการเด่นและเก่งที่สุดในห้อง	1.94	0.95	บางส่วน
2	ข้าพเจ้ายอมรับความแตกต่างระหว่างผู้เรียนด้วยกัน	3.08	0.72	บางส่วน

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียน
วัยรุ่นในจังหวัดสงขลา (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
3	ข้าพเจ้าคิดว่าเพื่อนบางคนทำให้เสียเวลาและโอกาสในการรู้สิ่งที่ดี	2.39	0.96	มาก
4	ข้าพเจ้าไม่ชอบทำงานกลุ่มมักถูกเพื่อนเอาเปรียบเสมอ	2.10	0.97	มาก
5	ข้าพเจ้าคิดว่าการทำงานกลุ่มทำให้ได้รับความคิดที่หลากหลาย	3.07	0.79	มาก
6	ข้าพเจ้าได้เรียนรู้และได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่าในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น	3.15	0.74	มาก
7	ข้าพเจ้าคิดว่าความสำเร็จเกิดจากความร่วมมือร่วมใจกัน	3.29	0.72	มากที่สุด
8	ข้าพเจ้าไม่พอใจถ้ามีใครไม่เห็นด้วยในข้อเสนอของข้าพเจ้า	1.91	0.93	บางส่วน
9	ข้าพเจ้ามักจะเป็นผู้ประนีประนอมเมื่อบรรยากาศในการทำงานกลุ่มเกิดความขัดแย้ง	2.66	0.80	มาก
	ด้านชีวิตที่สมดุล	2.95	0.42	มาก
1	ข้าพเจ้าเรียนเพื่อให้สอบผ่านเท่านั้น	2.34	0.92	บางส่วน
2	ข้าพเจ้าเต็มใจในการร่วมกิจกรรมชั้นเรียน	3.03	0.73	มาก
3	ข้าพเจ้ายอมรับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง	3.27	0.68	มาก
4	ข้าพเจ้าสนใจเรียนเพื่อให้ได้คะแนนสูงสุดหรือมากกว่าบางคน	2.42	0.90	บางส่วน
5	ข้าพเจ้าคิดว่าชีวิตข้างหน้าจะมุ่งทำงานตามหน้าที่เพื่อสร้างฐานะอย่างเดียว	3.00	0.78	มาก
6	ข้าพเจ้าคิดว่าตราบไต่ชีวิตยังคงดำเนินอยู่การแสวงหาความรู้คงต้องมีต่อไป	3.18	0.73	มาก
7	ข้าพเจ้าคิดว่าความรู้ความสามารถแสวงหาได้ไม่เฉพาะในห้องเรียนเสมอไป	3.42	0.72	มากที่สุด
8	ข้าพเจ้าคิดว่าความรู้ที่แสวงหาต้องมีคุณค่าและควบคู่ด้วยคุณธรรม	3.39	0.74	มากที่สุด
	โดยภาพรวม	2.74	0.34	มาก

จากตารางที่ 2 สรุปได้ว่า นักเรียนมีการเรียนรู้มีความสุข โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.74 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .34 เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านชีวิตที่สมดุล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.95 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .42 รองลงมา คือ ด้านมุ่งมาดและมั่นคง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.79 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .43 ด้านเปิดประตูสู่ธรรมชาติ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.40 ด้านเห็นคุณค่าการเรียนรู้ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.66 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45 รวมทั้งด้านความรักและศรัทธา และด้านดำรงไมตรีจิต โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.62 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.44 ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดสงขลา สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้
ระดับการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดสงขลา ผลการวิจัย พบว่านักเรียน
วัยรุ่นในจังหวัดสงขลา มีระดับการเรียนรู้อย่างมีความสุขอยู่ในระดับมากในภาพรวมและในทุกด้านโดยมี
ด้านชีวิตที่สมดุลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 2.95

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดสงขลา
มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา เพื่อศึกษาระดับการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดสงขลา
อภิปรายผลได้ดังนี้

นักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดสงขลา มีระดับการเรียนรู้อย่างมีความสุขอยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวม
และในทุกด้าน ได้แก่ ด้านความรักและศรัทธา ด้านเห็นคุณค่าการเรียนรู้ ด้านเปิดประตูสู่ธรรมชาติ ด้าน
มุ่งมั่นและมั่นคง ด้านดำรงไมตรีจิต และด้านชีวิตที่สมดุล แสดงให้เห็นว่านักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดสงขลา มี
ความรักความศรัทธาต่อการเรียนจึงช่วยให้นักเรียนสนใจบทเรียน สนใจครู การจัดการเรียนการสอนของ
ครูและนักเรียนเกิดขึ้นบนพื้นฐานของความรักและความเข้าใจที่ตรงกันให้กำลังใจกัน ครูเปิดโอกาสให้
นักเรียนร่วมเรียนรู้ในบทเรียน และเรียนรู้อย่างสนใจ นักเรียนจึงเกิดการเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ ครูอาจ
ช่วยให้นักเรียนมีการเรียนรู้อย่างมีความสุขโดยการเปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้บทเรียนนอกห้องเรียน
ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีอิสระในการคิดบทเรียนภายใต้ธรรมชาติ เนื่องจากวัยรุ่นจะสามารถเรียนรู้ในสิ่งที่
สนใจถึงแม้จะเป็นเรื่องยากหรือซับซ้อน สอดคล้องกับ (บพิตร อิศระ, 2550: 100) กล่าวว่า การที่ครูส่งเสริม
คุณลักษณะภายในตนเอง ทำให้นักเรียนได้รู้เป้าหมายในชีวิต ส่งเสริมให้นักเรียนมีความภูมิใจในตนเอง รู้จัก
ปรับตัว นักเรียนยอมรับตนเอง นอกจากนี้ได้พัฒนาความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง การรู้จักตนเอง ใจกว้างพร้อม
ที่จะรับฟัง เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงตนเอง และสอดคล้องกับ (ศรีเรือน แก้วกังวาน 2549 :337) กล่าวว่า
การที่นักเรียนเข้าใจตนเอง ยอมรับตนเอง ทำให้นักเรียนสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมกับ
เวลา บุคคล และสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เปิดโอกาสให้นักเรียนทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น โดยครูส่งเสริม
บรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น การสอนที่ผ่อนคลาย สนุกสนาน แต่สอดแทรกไปด้วยเนื้อหาและเปิด
โอกาสให้นักเรียนคิดแก้ปัญหา โดยอาศัยเหตุผล การมีสื่อที่เหมาะสม และส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้านอก
ห้องเรียน และจัดที่นั่งได้อย่างเหมาะสมให้อิสระในการเลือกที่นั่ง เนื่องจากวัยรุ่นจะให้ความสำคัญกับเพื่อน
ในกลุ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ (สุดหทัย รุจิรัตน์ 2558: 193) กล่าวว่า การสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่าง
นักเรียนกับครู นักเรียนกับเพื่อน ทำให้นักเรียนมีความสุขกับการเรียนมากที่สุดเพราะนักเรียนได้มีความ
สัมพันธ์กับครูและเพื่อน เนื่องจากนักเรียนชอบทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน เกิดความสนุกสนาน ได้เปลี่ยน
ความคิดเห็นและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ยอมรับความแตกต่างซึ่งกันและกัน เกิดความรัก ความร่วมมือ
การเอาใจใส่ในการทำกิจกรรมร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนอย่างมีความสุขต่อไป
2. สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปปรับใช้กับนิสิตครูของคณะศึกษาศาสตร์ในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยในการศึกษาระดับอื่น ๆ เช่นใน ระดับประถมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา
2. ควรมีการวิจัยในระบบการศึกษาอื่น ๆ เช่น การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ (2542) คำชี้แจงประกอบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ โรงพิมพ์
กรมศาสนา
- กระทรวงศึกษาธิการ (2551) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.ออนไลน์
: <http://lowersecondarymath.ipst.ac.th/wpcontent/uploads/2>
- กระทรวงศึกษาธิการ (2555) แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-
2559
- กระทรวงศึกษาธิการ (2558) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1-3. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา: กระทรวงศึกษาธิการ
- ศรีเรือน แก้วกังวาน (2549) จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย เล่มที่ 2 กรุงเทพมหานคร วิทยาลัยธรรมศาสตร์
- บพิตร อิสระ (2550) การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัย
และจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542) จิตวิทยาการศึกษา กรุงเทพฯ : พัฒนาการศึกษา
- พชรพงศ์ ตรีเทพา. (2554) “ยุทธศาสตร์การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษยอดนิยม: กรณี
ศึกษาโรงเรียนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร”. การบริหารศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา 6(1),1000-116)
- พระธรรมปิฎกป.อ.ปยุตโต (2547) คู่มือชีวิต กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา
- แพรวพรรณ พิเศษ (2548) โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ที่มีความสุขของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีวิทยาการ
ศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
- ศรีเรือน แก้วกังวาน (2540) จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย เล่มที่ 2 กรุงเทพฯ,มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สายสุตา สุขแสง (2558) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงใช้สารเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
ในจังหวัดสงขลา. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
(2559) คู่มือบริหารจัดการเวลาเรียน “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้”
- สังคม คุณคนากรสกุล. (9 กันยายน 2552). ผู้จัดการออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2557 จาก
<http://www.212cafe.com/freewebboard/view.php?user=santi&id=117>.
- สุดหทัย รุจิรัตน์ (2558) รูปแบบการเสริมพลังเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งเสริมการ
เรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนระดับประถมศึกษาวิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
หลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร